

## ОЦІНКА НЕФОРМАЛЬНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ

Пирч М. І.

*Національний університет “Львівська політехніка”*

При дослідженні ринку праці в країні важливо проаналізувати стан неформальної зайнятості. Термін “неформальна економіка” стосується будь-якої економічної діяльності працівників або господарських одиниць, що за законодавством чи на практиці не охоплена або недостатньо охоплена формальними нормами [1, С. 2]. Їхня діяльність перебуває за межами сфери дії законодавства, оскільки не регулюється на законодавчому рівні, або законодавчі норми існують, але їх не дотримуються.

Відповідно до Положень 17-ої Міжнародної конференції статистиків праці (МКСП), неформальна зайнятість визначається як загальна кількість неформальних робочих місць на підприємствах формального чи неформального секторів або у домогосподарствах впродовж звітного періоду [2, С. 4].

З урахуванням рекомендацій 17-ої МКСП та національних особливостей, для вимірювання неформальної зайнятості в Україні враховуються такі категорії зайнятого населення [3, С. 13]:

- самозайняті та роботодавці, які працювали на підприємствах неформального сектора;
- особи, які працювали спільно з партнерами, діяльність яких була незареєстрована, тобто були членами неформальних виробничих кооперативів;
- працювали безоплатно на підприємствах формального або неформального сектора;
- наймані працівники формального та неформального секторів, якщо вони відповідали хоча б одному з наведених критеріїв:
  - роботодавець не сплачує за них єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування;
  - не мають права на щорічну відпустку;
  - не мають права на оплачуваний лікарняний.

Проаналізуємо стан неформальної зайнятості в Україні за 2012 р. [4, С. 89-92].

Населення, зайняте у неформальному секторі економіки становило у 2012 р. 22,9 % від загальної кількості зайнятих в Україні. З них 34,5 % працювали за наймом, 65,5 % – не за наймом; 65 % мешкали в селі, 35 % – у місті; 46 % – жінки, 54 % – чоловіки.

За віковими групами у неформальному секторі найменша частка припадала на осіб віком 20-40 р. – у середньому 10,5 %, а найбільша – на людей віком 50-59 р. – 19,7 %.

Відсоток людей з повною загальною середньою освітою, які працювали у неформальному секторі, становив 64,3 %, відсоток осіб із повною вищою освітою – 7,5 %.

Зайнятість населення віком 15-70 років у неформальному секторі економіки за видами економічної діяльності (у відсотках до всього населення, зайнятого у неформальному секторі) розподілялась так:

64,8 % - сільське господарство, мисливство, лісове господарство, рибальство, рибництво;

12,8 % - будівництво;

12,6 % - торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність готелів та ресторанів;

1,6 % - діяльність транспорту та зв'язку;

8,2 % - інші.

Рівень неформальної зайнятості суттєво відрізнявся по регіонах України. Він був найбільшим у Чернівецькій (50,2 %), Рівненській (43,5 %), Тернопільській (40,7 %), Івано-Франківській (40 %), Херсонській (39,5 %), Закарпатській (39,3 %) та Сумській (35 %) областях. Найменшим – у Харківській (15,5 %), Дніпропетровській (12,9 %), Донецькій (11,7 %) та Київській областях (11,5 %).

Важливим напрямком подальших досліджень є шляхи переведення господарської діяльності населення України на формальні засади.

1. *Resolution concerning decent work and the informal economy / The General Conference of the International Labour Organization, meeting in its 90-th Session, 2002. – Geneva: International Labour Office, 2002. – 10 p.*
2. *Statistical definition of informal employment: Guidelines endorsed by the Seventeenth International Conference of Labour Statisticians (November-December 2003). – Geneva: International Labour Office, 2003. – 17 p.*
3. *Методичні положення щодо визначення неформальної зайнятості населення, затверджені Наказом Держстату України від 23.01.2013 № 16. – Київ: Державна служба статистики України, 2013. – 24 с.*
4. *Економічна активність населення України за 2012 р.: статистичний збірник. – Київ: Державна служба статистики України, 2013. – 204 с.*